

**СТАНОВИЩЕ ПО
АКТУАЛИЗИРАНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА**

от Александър Дунчев, представител на граждански организации в Коалицията "За да остане природа в България"

Във връзка с обсъждането на актуализираната стратегия за реформата в съдебната реформа бих искал да предоставя становище като представител на граждански организации, инициирал и участвал в над 50 екологични съдебни дела и прокурорски проверки, и добил независима представа за проблемите в съдебната власт.

Като цяло е натрупано силно недоверие към институциите в съдебната власт, особено спрямо прокуратурата, което е резултат от сравнителен анализ на наличните прокурорски и съдебни актове.

На първо място, установява се, че прокурорските разследвания и актове се отличават с много голяма степен на субективизъм спрямо съдебните актове, което предполагаемо се дължи не толкова на липсата на професионализъм, колкото на вертикален, политически и корупционен натиск и липсата на независим контрол. Има случаи, в които прокуратурата дори не информира жалбоподателите за издадени постановления или забавя преписките до отпадане на давността. Освен структурни причини, предпоставка за горното е ниската прозрачност в работата на прокуратурата, доколкото процедурите и резултатите от нея не са публични за разлика от съдебните производства. В същото време, съдебната практика показва липсата на достатъчна обективност при разпределението на делата (точно 50 % от съдебните състави на ВАС по екологичните дела се председателстват от един и същ съдия), насрочването на делата (изтеглянето на дати без обективни причини) и воденето на делата (напр. липса на доводи, наличие на противоречива съдебна практика и т.н.).

На второ място, не са налице ясни критерии, по които да се оценя от гражданското общество ефективността и безпристрастността на работата на съда и прокуратурата. Още повече, че гражданското общество няма право на глас за структурните решения в съдебната власт. В същото време, доказването на натиск или корупция е на практика невъзможно и подлежи единствено на превенция.

Във връзка с горното подкрепям необходимостта за независим външен анализ на работата на прокуратурата, въз основа на който да се документират обективно проблемите водещи до високата степен на субективност в работата ѝ и да се потърсят възможности за структурна реформа, която да позволи за директен избор на прокурори, независим контрол върху работата на прокурорите, независимост на звената и повишена прозрачност в работата на прокуратурата.

Ключов инструмент за превенцията на корупцията е разширяване на информацията, която трябва да декларира публично всеки магистрат, като например всички приходи (вкл. имущество) и разходи на магистрата и роднините от първа и втора степен. Освен това е необходима прозрачност и публичен контрол върху механизмите за разпределение на делата, както и публичност на структурата и процедурите, по които работят институциите в съдебната власт. В настоящия момент няма каквато и да е публична информация за работата и служителите на прокуратурата, а има само частична такава за работата и служителите в съдилищата.

За да се прекрати възможността за административен натиск е необходимо да се премахнат възможностите за субективизъм при назначенията и атестациите на магистратите, като се усъвършенстват тези процедури към по-висока степен на прозрачност и обективност (ясни критерии и т.н.), включително чрез създаването на публични досиета на магистратите.

В заключение считам, че сериозна съдебната реформа е силно необходима, тъй като ако гражданските организации с определен юридически опит са обезкуражени да се обръщат към съдебната система, и по-специално към прокуратурата, при търсенето на правосъдни решения на обществени проблеми, шансът за обикновения гражданин без юридически опит да получи правосъдие при по-тежки случаи изглежда минимален.